EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

14. oktoober 2004 *

Kohtuasjas C-173/02,

milles esemeks on tühistamishagi EÜ artikli 230 alusel,

mis esitati 13. mail 2002,

Hispaania Kuningriik, esindaja: S. Ortiz Vaamonde, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: J. L. Buendía Sierra, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja,

* Kohtumenetluse keel: hispaania.

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees P. Jann (ettekandja) ning kohtunikud A. Rosas ja S. von Bahr,

kohtujurist: F. G. Jacobs,
kohtusekretär: R. Grass,

arvestades kirjalikku menetlust,

olles 22. jaanuari 2004. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Oma hagiga palub Hispaania Kuningriik Euroopa Kohtul tühistada komisjoni 12. märtsi 2002. aasta otsuse 2002/411/EÜ, mis käsitleb esmatähtsateks tootjateks peetavatele lehmapiimatootjatele Hispaania poolt antavat riigiabi (EÜT L 144, lk 49, edaspidi „vaidlustatud otsus").

Õiguslik raamistik

2 EÜ artikkel 36 sätestab:

„Konkurentsieeskirju käsitleva peatüki sätteid kohaldatakse põllumajandussaaduste tootmise ja nendega kauplemise suhtes ainult selles ulatuses, nagu nõukogu [...] määrab [...]."

3 Nõukogu 27. juuni 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 804/68 piima- ja piimatooteturu ühise korralduse kohta (EÜT L 148, lk 13) artikkel 23 sätestab:

„Kui käesolevas määruses pole sätestatud teisiti, kohaldatakse artiklis 1 loetletud toodete tootmise ja nendega kauplemise suhtes asutamislepingu artikleid 92–94 [praegu artiklid 87–89]."

4 Nõukogu 28. detsembri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 3950/92, millega piima- ja piimatootesektoris kehtestatakse lisamaks (EÜT L 405, lk 1), artikkel 5 sätestab:

„Selleks et kehtestada lisa- või erikvoote tootjale, kes on kindlaks määratud komisjoniga kooskõlastatud objektiivsete tunnuste alusel, võib liikmesriik pärast kõigi individuaalkvootide üldist vähendamist täiendada riigi varu artiklis 3 mainitud koguste piires.

Ilma et see piiraks artikli 6 lõike 1 kohaldamist, võib nendele tootjatele kehtestatud kvoodid, kes ei ole turustanud piima ja piimasaadusi ühe piimandusaasta kestel, anda riigi varudesse ja esimese lõigu kohaselt ümber jagada. Kui tootja taasalustab liikmesriigi määratud piimandusaastal piima või piimasaaduste tootmist, kehtestatakse talle artikli 4 lõike 1 kohaselt kvoot hiljemalt 1. aprillist pärast tema taotluse esitamise kuupäeva."

5 Määruse nr 3950/92 eelviimase põhjenduse kohaselt tuleks selleks, et jätkata piimatootmise ümberkorraldamist ja keskkonna parandamist, lubada liikmesriikidel jätkata riiklikke ümberkorralduspro grammе ning võimaldada objektiivsete tunnuste alusel teatavat kvootide liikuvust kõnealuses geograafilises piirkonnas.

6 Sel eesmärgil sätestab määruse nr 3950/92 artikkel 8 järgmist:

„Selleks et viia lõpule piimatootmise ümberkorraldamine riigi, piirkonna või varumisala tasandil, samuti keskkonna parandamiseks, võivad liikmesriigid üksikasjalike eeskirjade kohaselt, mis nad kehtestavad poolte seaduslikke huve arvesse võttes, võtta ühe või enam järgmistest meetmetest:

— maksta tootjatele, kes piimatootmisest lõplikult või osaliselt loobuvad, hüvitist ühe või enama aastase osamaksuna ja anda sel teel vabanevad kvoodid riigi varudesse,

— objektiivsete tunnuste alusel kindlaks määrata tingimused, mille korral pädev asutus või selle asutuse määratud organ võib piimandusaasta alguses tootjatele tasu eest ümber jagada kvoote, millest muud tootjad on eelmise piimandusaasta lõpuks lõplikult loobunud, saades selle eest hüvitist ühe või enama aastase osamaksuna, mis on võrdne eespool mainitud tasuga,

[...]".

Faktiline taust, vaidlustatud otsus ja menetlus Euroopa Kohtus

7 1998/1999. piimandusaastal andsid Astuuria autonoomse piirkonna (Hispaania) pädevad asutused piimakvootide ostuks abi (edaspidi „vaidlustatud abi"). Kõnealuse abi eesmärk oli hõlbustada piimakvootide ostmist asjaomastel piimatootjatel, keda kuninga 30. detsembri 1991. aasta määruse nr 1888/91 (BOE nr 2, 2.1.1992, lk 84) kohaselt peeti teiste tootjatega võrreldes esmatähtsateks tootjateks. Abi seisnes intressitoetuses sellise ostu finantseerimiseks võetud laenudele.

8 Kõnealust abi käsitleva kaebuse järel võttis komisjon 12. märtsil 2002 vastu vaidlustatud otsuse, millega ta keelas abi kui ühisturuga kokkusobimatu. Vaidlustatud otsuse kohaselt ei ole vaidlustatud abi esiteks määrusega nr 3950/92 lubatud ja teiseks ei kuulu EÜ artikli 87 lõiked 2 ja 3 kohaldamisele.

9 Hispaania Kuningriik palub oma tühistamishagiga Euroopa Kohtul vaidlustatud otsus tühistada ja jätta kohtukulud komisjoni kanda.

10 Komisjon palub Euroopa Kohtul jätta hagi kui põhjendamatu rahuldamata ning jätta kohtukulud Hispaania Kuningriigi kanda.

Hagi

11 Oma hagi põhjendab Hispaania valitsus sisuliselt kahe õigusliku väitega.

Esimene õiguslik väide

Poolte argumendid

12 Esimese õigusliku väitega kinnitab Hispaania valitsus, et vaidlustatud otsus on määrusega nr 3950/92 vastuolus, sest see keelab abi, mis vastab kõnealuse määruse eesmärkidele ning ühenduse õiguse normidele ja aluspõhimõtetele.

13 Selleks et hinnata abi vastavust määrusele nr 3950/92, ei ole vaja tõestada, et see oleks määrusega otsesõnu lubatud. Piisab tõendamisest, et abi on kooskõlas määruse eesmärkidega ega riku ühtegi muud ühenduse õiguse normi ega aluspõhimõtet (26. juuni 1979. aasta otsus kohtuasjas 177/78: McCarren, EKL 1979, lk 2161, punkt 14; 23. veebruari 1988. aasta otsus kohtuasjas 216/84: komisjon *v.* Prantsusmaa, EKL 1988, lk 793, punktid 18 ja 19; 14. juuli 1988. aasta otsus kohtuasjas 90/86: Zoni, EKL 1988, lk 4285, punkt 26, ning 6. novembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-86/89: Itaalia *v.* komisjon, EKL 1990, lk I-3891, punkt 19). Vaidlustatud abi vastab neile tingimustele.

14 Liikmesriikidel on igal juhul kaalutlusõigus, mis võimaldab neil täiendada kõnealuse määruse artiklis 8 ettenähtud võimalusi.

15 Komisjon väidab vastu, et ta ei leia Euroopa Kohtu praktikast midagi, mis võiks toetada Hispaania valitsuse väidet, et vaidlustatud otsuses käsitletud abi on määrusega nr 3950/92 kooskõlas, ehkki seda ei ole määruses otsesõnu ette nähtud.

Euroopa Kohtu hinnang

16 Nagu eespool mainitud kohtuasjas komisjon *v.* Prantsusmaa tehtud otsuse punktis 18 märgitud, kehtib piimatoodete suhtes ühine turukorraldus.

17 Määruse nr 804/68 artiklist 23 koostoimes EÜ artikliga 36 tuleneb piimasektoris antava abi kohta, et EÜ artikleid 87, 88 ja 89 kohaldatakse piimatoodete tootmise ja nendega kauplemise suhtes ainult siis, kui see on ette nähtud ühist turukorraldust kehtestava õigusaktiga.

18 Määruses nr 3950/92, eelkõige artiklites 5 ja 8, on sellega seoses sätestatud, et teatavatel tingimustel võivad liikmesriigid anda piimatoodete tootjatele abi.

19 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb pärast seda, kui ühendus on mingis sektoris kehtestanud ühise turukorralduse, ühise põllumajanduspoliitika raames tekkinud probleemid lahendada ühendusel. Seega on liikmesriigid kohustatud selles valdkonnas hoiduma ühepoolsete meetmete võtmisest, seda ka juhul, kui meede on ühenduse ühist põllumajanduspoliitikat toetav (vt eespool mainitud kohtuotsused: komisjon *v.* Prantsusmaa, punkt 18; Itaalia *v.* komisjon, punkt 19; ja Zoni, punkt 26).

20 Piimatooteturu ühise korralduse raames on lubatav ainult selline riigiabi, mis on otsesõnu lubatud määrusega nr 3950/92, eelkõige selle artiklitega 5 ja 8.

21 Sellega seoses ei saa nõustuda Hispaania valitsuse argumendiga, mille järgi Euroopa Kohtu 20. juuni 2002. aasta otsusest kohtuasjas Mulligan jt (C-313/99, EKL 2002, lk I-5719) tuleneb, et abi otsesõnaline lubamine määrusega nr 3950/92 ei ole vajalik. Tegelikult oli Euroopa Kohus selles asjas seisukohal — nagu seda õigesti rõhutab kohtujurist oma ettepaneku punktis 40 —, et vaadeldav Iiri abikava on seaduslik vaid seepärast, et see kuulub määruse nr 3950/92 artikli 7 lõikega 1 lubatud meetmete hulka (vt eespool mainitud kohtuotsus Mulligan jt, punkt 29).

22 Käesolevas asjas käsitletav vaidlustatud abi, mis seisneb intressitoetuses laenule, mida võetakse teistelt tootjatelt piimakvootide ostmiseks, ei ole määruse nr 3950/92 artikliga 5 ega artikliga 8 otsesõnu lubatud.

23 Piimakvoodid, mille ostmiseks abi anti, ei pärine riigi varudest, neid ei ole vabastatud kõigi individuaalkvootide üldise vähendamise tõttu ning need ei vasta piimakvootidele, mis olid tootjatel, kes ei ole turustanud piima ja piimasaadusi 12 kuu kestel, nagu näeb ette määruse nr 3950/92 artikkel 5.

24 Kuna vaidlustatud abi on intressitoetus, ei ole tegemist ka hüvitisega määruse nr 3950/92 artikli 8 esimese taande mõttes.

25 Kõnealune abi ei kuulu ka artikli 8 teise taande reguleerimisalasse, sest piimakvoodid, mille ostmiseks abi anti, ei pärine riigi varudest.

26 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 44 õigesti märkis, võimaldab määruse nr 3950/92 artiklis 8 sisalduv fraas „ühe või enam järgmistest meetmetest" liikmesriikidel võtta loetletud meetmeid ühe- või mitmekaupa, kuid ei luba neil ette näha uusi sellealaste meetmete liike. Ning „üksikasjalikud eeskirjad", mis nad võivad kehtestada, peavad käsitlema ühe või mitme kõnealuse meetme rakendamist.

27 Nende kaalutluste tõttu tuleb esimene õiguslik väide tagasi lükata.

Teine õiguslik väide

Poolte argumendid

28 Teise õigusliku väitega kinnitab Hispaania valitsus, et vaidlustatud otsus on määrusega nr 3950/92 vastuolus, sest see keelab abi, mille mõjuks ei ole piima- ja piimatooteturu toimimist käsitlevate reeglite moonutamine.

29 Abi, millega ei moonutata piimatooteturu toimimist käsitlevaid reegleid, on Hispaania valitsuse arvates ühisturuga kooskõlas ja järelikult ei tohi seda keelata.

30 Komisjon väidab — juhuks, kui Euroopa Kohus otsustab, et määrus nr 3950/92 ei välista muude kui määruses otsesõnu ettenähtud ümberkorraldusmeetmete võtmist —, et vaidlustatud abi võib põhjustada märgatavaid turumoonutusi ja on seetõttu ühise turukorraldusega kokkusobimatu.

Euroopa Kohtu hinnang

31 Nagu käesoleva otsuse punktis 20 märgitud, on ainult määrusega nr 3950/92 otsesõnu lubatud abi õiguspärane. Õiguspärasus ei sõltu abi võimalikust mõjust piima- ja piimatooteturu toimimisele. Seega kui abi ei ole nimetatud määrusega otsesõnu lubatud, on see õigusvastane, kuigi ta ei pruugi kõnealuse turu toimimist moonutada.

32 Käesolevas asjas ei ole vaidlustatud abi määrusega nr 3950/92 otsesõnu lubatud.

33 Eelnevast tulenevalt tuleb teine õiguslik väide tagasi lükata.

34 Kõigist esitatud kaalutlustest lähtudes tuleb hagi rahuldamata jätta.

Kohtukulud

35 Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Hispaania Kuningriik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud jätta tema kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. Jätta hagi rahuldamata.

2. Mõista kohtukulud välja Hispaania Kuningriigilt.

Allkirjad